

Asia: VN/32762/2025

Valtioneuvoston asetus Kansaneläkelaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kansaneläkelaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1137/2001, jäljempänä KELA-asetus tai asetus) päätösten allekirjoittamista koskevaa 2 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Voimassa olevan säännöksen mukaan Kelan antamat päätökset on allekirjoitettava. Asetusta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että päätöksen allekirjoitukseksi voidaan merkitä koneellisesti Kansaneläkelaitos. Päätöksentekijän nimeä ei näin ollen tarvitsisi enää päätöksessä mainita. Uusi 2 §:n 1 momentti kuuluisi seuraavasti: Kansaneläkelaitoksen päätöksen allekirjoitukseksi voidaan merkitä koneellisesti Kansaneläkelaitos.

Hallituksen esityksessä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamiseksi yhteydessä antamassaan lausunnossa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on todennut muun ohella, että ”valiokunta pitää Kansaneläkelaitoksen henkilöstöön kohdistuvien häiriö- ja uhkatilanteiden torjumiseksi ja työturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysministeriössä käynnissä olevassa Kansaneläkelaitoksesta annetun asetuksen (1137/2001) valmistelun yhteydessä sääntelyä muutetaan siten, että Kansaneläkelaitoksen antamassa päätöksessä ei enää näy päätöksen tehneen henkilön nimi” (StVM 19/2025 vp, s. 6).

Asetusehdotusta koskevassa muistioluonnoksessa on seikkaperäisesti tuotu esiin asetuksen tarpeellisuutta ja eri suuntiin vaikuttavia perusoikeuksiin kiinnittyviä näkökohtia. Kiinnitän kuitenkin huomiota asetuksen antamisen perusedellytykseen eli asianmukaiseen asetuksenantovaltuuden olemassaoloon, jota on käsitelty muistiossa lyhyesti. Keskityn lausunnossani tähän kysymykseen.

Ehdotetun asetuksen toimivaltaperustana olisivat muistioluonnoksen (s. 11) mukaan sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 20 §:n 2 momentti sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 25 §. Ensin mainittu säännös ei voi olla toimivaltaperuste, sillä siinä ei säädetä

valtuudesta antaa asetus, vaan ennemminkin informatiivisesti säädetään, että hallintoviranomaisen toiminnassa syntyneiden asiakirjojen samoin kuin ulosoton asiakirjojen koneellisesta allekirjoittamisesta säädetään erikseen.

Myös Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 25 §:ssä säädetyn asetuksenantovaltuuden soveltuvuus asiassa herättää kysymyksiä. Kyseisen lainkohdan mukaan näet säännöksiä Kansaneläkelaitoksen nimenkirjoitusoikeudesta ja muusta tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännös on ollut sellaisenaan laissa sen säätämisestä lähtien vuonna 2001. Samoin säännöksen nojalla annetun KELA-asetuksen 2 §:n 1 momentti, jonka mukaan ”Kansaneläkelaitoksen päätös on allekirjoitettava. Päätökseen, joka annetaan automaattisessa tietojenkäsittelyssä aikaansaatusasiakirjana, allekirjoitus voidaan merkitä koneellisesti.” Voimassa oleva säännös tai nyt ehdotettava säännös eivät vaikeuksitta ole ymmärrettävissä nimenkirjoitusoikeutta koskeviksi. Nimenkirjoitusoikeudessa on kyse, nähdäkseni varsin vakiintuneesti, siitä, kenellä on oikeus edustaa yhteisöä. Tähän nähden nyt ehdotetussa säännöksessä joko ei ole kyse lain tarkoittamasta nimenkirjoitusoikeudesta ylipäätään tai sitten on kyse siitä, että Kansaneläkelaitoksen nimenkirjoitusoikeus on yhteisöllä itsellään, mikä ei ongelmitta istu nimenkirjoitusoikeuden käsitteen yleiskieliseen merkitykseen. Sikäli kuin kyse olisi 25 §:ssä säädetyn asetuksenantovaltuuden loppuosan soveltamisesta, totean, että eduskunnan perustuslakivaliokunta on myös useaan otteeseen, ainakin vuodesta 2002 lukien, muistuttanut siitä, että Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 25 §:n jälkimmäisen osan muodostavan kaltaisten ”tämän lain täytäntöönpanosta” annettavien asetusten ala on varsin suppea ja tällaisen valtuuden nojalla voidaan antaa esimerkiksi lain voimaantullessa välttämättömiä viranomaistoimintaa ohjaavia säännöksiä (PeVL 40/2002 vp, s. 7).

Asetuksen jatkovalmistelussa on syytä vakavasti harkita edellä sanottuja näkökohtia asetuksen antamisen perusedellytysten täyttymisestä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri Janne Salminen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Laura Luikku

Luikku Laura
Oikeuskanslerinvirasto